

УДК 007 : 304 : 070

«ЖІНОЧИЙ СЕГМЕНТ» УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ДЛЯ РОДИНИ

СИДОРЕНКО Наталя,

д-р філол. наук, проф.,

Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, вул. Мельникова, 36/1, Київ, 04119, Україна,
e-mail: n.m.sydoenko@gmail.com

У статті аналізується окремих сегмент друкованих засобів масової інформації України початку ХХІ ст. – популярних за змістом газет і журналів, призначених для сім'ї. Мета статті – визначити основні параметри періодичних видань, призначених для родини в Україні, з'ясувати розподіл гендерних ролей у зазначених часописах. Об'єкт дослідження – періодика, розрахована для родинного кола, що видавалися/видаються в Україні впродовж останніх років (2014 – першої половини 2017), зокрема такі часописи, як «Дім і сім'я», «Українська родина», «Кана», «Діти Непорочної», «Батьки і діти», «Сім'я і дім», «Сімейний порадник», «Ти і я і вся сім'я», «Порадниця», «7Я» та ін. Завдяки моніторингу електронних ресурсів і каталогів (пошуковим профілем обрано періодику (газету, журнал, тижневик, пресу, мас-медіа, ЗМІ) для сім'ї/родини; серед ключових слів – дім, сім'я, родина, домашній, сімейний, а також їхні відповідники російською мовою) визначено певний обсяг преси, призначеної для родини (приблизно 100 газет і журналів в Україні останніх двох десятиліть). Вибірково проаналізовані періодичні видання щодо їх типології, рубрикації, гендерної симетрії.

Ключові слова: сімейна/родинна періодика, гендерна симетрія, аудиторія, тематика.

Вступ. Динамічний розвиток українських медіа наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. дав поштовх створенню окремого сегменту друкованих ЗМІ – популярних за змістом газет і журналів, призначених для родини. Серед них «Авоська» (Запоріжжя), «Академія» (Київ), «Angel» (Мелітополь), «Біла хата» (Чернігів), «Вечорниці» (Чернівці), «Добродій» (Решетилівка на Полтавщині), «Полис» (Нікополь), «Сезон» (Харків) та ін., що мали підзаголовки: «для читання в сімейному колі», «газета для всієї родини», «для родинного читання», «журнал для всієї сім'ї», «масовий журнал для читання в родинному колі», «новітня енциклопедія сімейного читання», «журнал для християнської родини» тощо.

Мета цієї статті – визначити основні параметри періодичних видань, призначених для родини в Україні, з'ясувати розподіл гендерних ролей у зазначених часописах. Об'єкт дослідження – популярна періодика (газети й журнали), призначені для родинного кола, що видавалися/видаються в Україні впродовж останніх років (2014–2017), зокрема часописи: «Дім і сім'я», «Українська родина», «Кана», «Діти Непорочної», «Батьки і діти», «Сім'я і дім», «Сімейний порадник», «Ти і я і вся сім'я», «Порадниця» та ін.

Варто звернути увагу на поняття «родина» і «сім'я», які здебільшого використовуються як синоніми. Скажімо, в тлумачному словнику *родина* розглядається як «група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом; сім'я, посімейство» [1, с. 7]; подібне трактування подається і щодо *сім'ї* – «група людей...», відповідно через крапку з комою: «родина, сімейство, фамілія, посімейство» [1, с. 216]. Таким чином, вважатимемо, що *родина* та *сім'я* в позначенні читацької аудиторії української періодики – синоніми.

В інформаційному забезпеченні інтересів сім'ї, висвітлення зацікавлень усіх членів родини (якщо редакція декларує свої програмні цілі, орієнтовані на цю частину суспільства), відображення уподобань і потреб різновікової аудиторії не повинно бути «дискримінації за ознакою статі», як записано в ст. 1 Закону України «Про за-

безпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [2]. У цьому ж документі також ідеться про «забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо професійних та сімейних обов'язків», «підтримку сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства» (ст. 3), забезпечення жінкам і чоловікам можливості «суміщати трудову діяльність із сімейними обов'язками» (ст. 17), виховання культури гендерної рівності, рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків» (ст. 28) [2]. Певним чином ці завдання мають стояти й перед ЗМІ, що адресовані родині.

Як правило, в типологічній класифікації часописи для сім'ї опиняються в розділах: «популярні видання», «для дозвілля», «поради», інколи – для жінок. Та зрозуміло, що родина – не лише жінка, а й чоловік, діти, бабуся, дідусь, інші родичі, які мають власні захоплення (скажімо, кулінарія, пасічництво, квітникарство, вишивання, майстрування, турбота про здоров'я і т. д.). Тому в заголовках і підзаголовках деяких часописів трапляються такі визначення: «Бердянський пенсіонер: бердянський щотижневик; найкорисніша, найпотрібніша і доступна газета для всієї сім'ї», «В домашньому кругу: щотижневик корисної інформації», «Воскресная газета: новейшая энциклопедия семейного чтения», «Деснянская неделя: мир семейных ценностей», «Добрый poradnik: здоров'я, кухня, сад, город, дім, традиції», «Еженедельник здоровья: газета семейного здоровья и отдыха», «Истина нова: інформаційно-сімейна газета», «Сім'я. Родина і я: рекламно-інформаційний тижневик» і т. д. Очевидно, в подібних виданнях присутній значний спектр функціонального призначення, тематичного наповнення, поєднання інтересів різнопланової аудиторії різного віку; неоднорідні родинні часописи за місцем і сферою розповсюдження, способом викладу матеріалу, мовою тощо.

Хоча типологія періодичних видань активно вивчалася науковцями різних країн, передусім Росії (Ростов-на-Дону, Москва, Санкт-Петербург, Воронеж, де видано монографії, посібники й окремі статті О. Акопова, Є. Корнілова, М. Шкондіна, М. Шостак, Е. Лазаревич, Є. Прохорова, Ю. Головіна, С. Кюрконосенка, В. Тулупова та ін.) та України (В. Здоровега, О. Кузнецова, В. Владимиров, М. Недопитанський, Т. Хітрова, О. Сушкова, Т. Давидченко, В. Садівничий, Р. Базака та ін.), усе ж принципи класифікації ЗМІ за типоформувальними ознаками досі лишаються відкритим питанням. Як наголошує доктор наук із соціальних комунікацій В. Шевченко, «типологія журналів є рухомою, оскільки виникнення нових видів пов'язане з соціальними та технічними трансформаціями у суспільстві» [3, с. 272].

Деякі журнали для родинного кола згадуються в покажчику жіночих видань України [4] та навчальному посібнику з гендерних питань у мас-медіа [5]; безпосередньо цій категорії часописів присвячено дві статті О. Скрипкіної, яка чи не вперше проаналізувала періодику *родинної тематики* за змістовим наповненням та оформленням [6]. Усе ж і досі зазначена преса потребує серйозної уваги дослідників.

Методи дослідження. Завдяки моніторингу електронних ресурсів і каталогів (пошуковим профілем обрано періодику (газету, журнал, тижневик, пресу, мас-медіа, ЗМІ) для сім'ї/родини; серед ключових слів – дім, сім'я, родина, домашній, сімейний, а також їхні відповідники російською мовою) визначено певний обсяг преси, призначеної для родини (приблизно 100 газет і журналів в Україні останніх двох десятиліть). Принцип типологізації дав можливість зосередити увагу на окремих видах сімейної періодики. Вибірково були проаналізовані газети й журнали останніх років (2014 – першої половини 2017) щодо їхньої типології, рубрикації, гендерної симетрії. Елементи контент-аналізу використано для з'ясування тематичного спрямування та переважання читацької аудиторії сімейних медіа.

Результати й обговорення. За типоформувальними ознаками преса для родини досить різноманітна. Нерідко в назві використовуються очевидні для таких видань поняття «дім», «сім'я», «родина» чи їх похідні («В домашньому кругу», «Для дому і сім'ї», «Ми сім'я», «Родина», «Українська родина», «Сімейна газета»/«Семейная

газета», «Семейный очаг», «Семейная заря», «Справи сімейні», «Чернігівська сімейна газета», «7Я»). Оригінальними назвами відзначився Хмельницький, де у світ вийшли часописи з короткими й багатозначними назвами: «Є!» та «О!». Подібні газети й журнали, дайджести, бюлетені функціонували фактично в усіх областях України (Львів, Чернівці, Луцьк, Хмельницький, Київ, Біла Церква, Чернігів, Ніжин, Полтава, Кременчук, Кіровоград, Луганськ, Дніпро, Кривий Ріг, Краматорськ, Керч, Сімферополь, Миколаїв, Одеса).

Чимало такої періодики має загальнонаціональне призначення. Найчастіше сімейна преса виходить у світ щотижнево, двічі на місяць або щомісячно. Здебільшого часописи, призначені для родинного кола, – це газети, інколи – газетно-журнальні періодичні видання, рідше – журнали. Серед подібних видань існують серії, як-от: «Сваты» («Сваты на кухне», «Сваты на даче», «Сваты на пенсии», «Сваты. Заготовки»), «Советы и секреты» («Советы и секреты. Дача», «Советы и секреты. Кухня») чи «100 секретов» («100 секретов. Все для тебя!», «100 секретов. Заготовки», «100 секретов. Диеты», «100 секретов. Еда, которая лечит», «100 секретов. Магия», «100 секретов. Заговоры и обереги»), а також додатки, що при передплаті можуть надсилатися комплектами: «7Я» («Для дома», «Хозяйке на заметку от 7Я», «7Я. Маркет», «7 + 7Я»), «Сім'я і дім» («Сімейний порадижник»), «Суперсовет» («Суперсовет. Мое здоровье») тощо.

Серед засновників періодики для сім'ї – приватні особи; підприємства та установи, громадські організації (ВАТ «Вугільна компанія «Шахта», Приватна фірма «Артем і К», ПП «Веди», Запорізька обласна організація ветеранів України, Громадська організація жінок «Рост», Українська асоціація вчителів натурального планування родини, Чернігівська обласна організація Національної спілки журналістів України), трудові колективи редакцій, релігійні організації (Релігійна громада Української Православної Церкви парафії на честь Різдва Пресвятої Богородиці у Печерському районі м. Києва та ін.). Найбільшу кількість часописів для родинного читання заснували і видають: міжнародний видавничий дім «Толока» (загалом майже 40 видань для сім'ї, жінок, дітей, молоді; з кулінарії, здоров'я, рукоділля, квітництва тощо), ТОВ «Прес-кур'єр Україна» (понад 25 видань різної тематики – кулінарія, здоров'я, дача, поради, зокрема 7 спеціалізованих газет із початковою назвою «1000 секретов»), відомий на Волині медіа-холдинг «CID MEDIA GROUP» (тижневик «Сім'я і дім», журнал «Сімейний порадижник») та ін.

Деякі періодичні видання зазначеного сегменту подають свої гасла чи в підзаголовках визначають основні ціннісні орієнтири: «журнал щасливої родини», «ми допомагаємо вам створювати гармонію в сімейному житті», «газета для домашнього спокійного читання – лише позитивні емоції», «справжня енциклопедія щасливих батьків», «газета для тих, хто хоче бути щасливим», «як створити щасливу, гармонійну, процвітаючу сім'ю» (повторено прикметник *щасливий, щасливі*), передбачаючи своїми читачами всіх представників родинного кола, як жінок, так і чоловіків різного покоління та вподобань.

За певним спрямуванням сімейну періодику можна поділити на кілька видів: *культурно-просвітнього* призначення («Дім і сім'я», «Українська родина»), *інформаційного* («Семейная газета Ника», «7Я», «В домашнем кругу», «Streamline», «Истина нова»), інші поєднували *родинні цінності з релігійними настановами* («Голубка», «Купол», «Мир», «Светоч», «Діти Непорочної», «Кана», «Пріоритет/Пріоритет життя», «Христианская семья»); орієнтувалися на *практичні поради* (за формулою «поради, ідеї, рецепти» – «Мир семьи», «Порадижник», «Порадиця», «Петрович і Петрівна», «Петровна. Хозяюшка», «Сімейний порадижник», «Наш домашній журнал», «Домашняя всезнайка», «Копилка семейных советов», «Сакво-яж», «Сваты»); мали *розважальний характер*, подавали матеріали здебільшого для *дозвілля* («Кроссворды всей семьей», «Воскресный коктейль»), обрали *інформацій-*

но-рекламне забарвлення («Ты+Я=Семья», «Сім'я/Сім'я. Родина і я», «Семейный экран»).

Окрема ніша належить періодиці для батьків (молодих батьків, майбутніх батьків; щоправда, першість у вихованні дитини має мама). Невипадково за кордоном логічно в одну групу об'єднуються часописи для сім'ї та батьків (family & parenting magazines). За даними медіадосліджень Cision (база даних включає понад 1,6 млн записів, як традиційних ЗМІ, так і соціальних мереж) у травні 2016 р. до топ-10 у світі ввійшли такі впливові сімейно-батьківські часописи, як «Parents», «Family Fun», «Fit Pregnancy and Baby», «You & Your Family», «Ser Padres», «Parents Latina», «Ser Padres Bebe», «Family Magazine», «Healthy Mom & Baby», «Thriving Family» [7].

В Україні сектор сімейно-батьківських часописів нечисленний. Першість тут здобула міжнародна видавнича група «Edipresse Media» («Едіпресс Україна»), що має головний офіс у Лозанні (Швейцарія). З орієнтацією на малюка видається лінійка глянцевого журналу («Ждем малыша», «Мама и я», «Твой малыш», «Хорошие родители»), з'явилося кілька спецпроектів («Здоровье малыша», «Питание малыша», «Первый год жизни»), функціонують онлайн-медіа (www.tvoyomalysh.com.ua, 4mama.ua). Схожу тематику мають журнали «Мама и я» та «Лиза. Мой ребенок» («первый украинский журнал для мам и пап», часопис «турботливих батьків»), які вийшли в світ завдяки колективу ДП «Бурда Україна». В цьому ж тренді виступили сімейні газети «Для мамі і тата» (Львів), «Мама и малыш: газета для всей семьи» (Миколаїв), «Супер мама: газета для родителей и тех, кто только собирается ими стать» (Київ). Запорізький каталог «Чудо», спрямований на мам і тат, має інформаційно-рекламний характер. Своєрідне залучення третього покоління до виховання найменших членів родини здійснили редакції кількох газет «сімейного типу», акцентуючи увагу передусім на бабусі й мамі: «Батьки і діти: газета для бабусь, матусь та всієї родини» (Луцьк), «Діточки-квіточки, матуся, бабуся» (всеукраїнська газета, Кропивницький).

Якщо розширити межі попередньої групи періодичних видань і вийти в площину дитячої преси, то й там сімейна допомога виявиться незайвою. Наприклад, освітній журнал «Зростаємо разом» адресований батькам, вихователям і дітям («для дбайливих батьків і тямущих дітей»); пізнавальний місячник «Сашка» і «Равлик» для розвитку та розваг – дітям і дорослим; часопис «Джміль» – дітям 4–10 років, їхнім батькам і педагогам. Зрозуміло, журнали для дітей від 1 до 3, від 2 до 5 років і т. д. («Мамине сонечко», «Ангелятко», «Пізнайко: від 2 до 6», «Ведмедик Баррі», «Зайчик», «Карамельки», «Колобочок», «Котик малюк», «Малюк» тощо) розраховані на спільне прочитання, залучення усієї родини чи окремих її членів до розвитку маленької дитини за сприяння друкованих чи інших медіа. У певному сенсі, це теж сімейна преса.

Порівняльну характеристику сімейних часописів спробуємо подати в таблиці, визначивши (при наявності) основні типологічні параметри.

	Назва	Місто	Вид	Періодичність	Засновник	Тираж	Обсяг
1	Батьки і діти	Луцьк	в с е у к р . газета	місячник	Х о т и м ч у к П.Є.	20 тис.	12 с.
2	Здоров'я нашої родини	Київ	газета	не зазнач.	газета «Веселі вісті»	36800	32 с.

3	Порадни- ця	Київ	в с е у к р . газета	тижневик	редакція га- зети «Вісті Централь-ної спілки спо- живчих това- риств Украї- ни»	заг. ти- раж номе- ра 168344	16 с.
4	Сваты	Київ	в с е у к р . газета	двічі на місяць	Міжнарод. ВД «Толока»	49600	28 с.
5	Семей- ная газета Ника	Дніпро	в с е у к р . газета	не зазнач.	Лейбович В.	14000	16 с.
6	7Я	М а р і у - поль	в с е у к р . газета	тижневик	ТОВ ВД «7Я»	заг. тираж 180000	32 с.
7	Сімейний порадник	Луцьк	в с е у к р . газета	місячник	редакція га- зети «Сім'я і дім. Народна трибуна»	17865	36 с.
8	Сім'я і дім	Луцьк	в с е у к р . газета	тижневик	редакція га- зети «Сім'я і дім. Народна трибуна»	19000	16 с.
9	Ти і я, і вся сім'я	Луцьк	газета	тижневик	Х о т и м ч у к П.Є.	19750	12 с.
10	1000 се- кретов [и миллион советов]	Київ	«антикри- зова газе- та»	двічі на міс.	ТОВ «Прес- кур'єр Украї- на»	250 000	36 с.

Таким чином, сімейна преса – як правило, газета, що має всеукраїнське поширення, видається щотижнево, її обсяг від 12 до 36 сторінок, тираж коливається від 14 до 250 тис. примірників; засновниками виступають приватні особи, редакції, видничі об'єднання (у формі ТОВ).

Більшість рубрик у газетах зазначеного сегменту охоплюють одну сторінку або розворот; чим більший обсяг видання, тим різноманітніша тематика. Скажімо, «Батьки і діти» (2017. – № 6) пропонують читачам матеріали під такими рубриками: «Лабіринти життя», «Здоров'я», «Вагітність і пологи», «Наше малятко», «Дитячі забави», «Дошкільнятко», «Ростемо» (підлітки), «Сімейні історії», «Стосунки», «Щаслива родина» (здоров'я, кулінарія, фотоконкурс, привітання). «Сім'я і дім» (2017. – № 24) має рубрики: «Новини», «Здоров'я», «Місцини» (туризм), «Захоплення», «Спорт», «Анекдот», «Долі» (історії життя), «Домовичок», програма телебачення, оголошення, астрологічний прогноз. Місячник «Сімейний порадник» ([2017]. – № 6) вміщує публікації за такими основними відділами: «Здоров'я», «Господар», «Кухня», що включають додаткові розділи, як-от: «Супермама», «Майстер-клас», «Чтиво до кави», «Консультація лікаря», «Сад», кросворд, схему для вишивання, рекламу, анекдоти, цитати тощо. Газета «Ти і я, і вся сім'я» (2016. – 2 черв.) подає добірку новин (коротко про головне, на часі, спорт, соціум, економіка, кримінал), «Здоров'я», «Справи сімейні», «Bon Appetit!», «Життєві історії», «На десерт» (шоу-бізнес, цікавинки, секс), а також оголошення, програма телебачення, кросворд, гороскоп на тиждень.

Формат всеукраїнського популярного тижневика «7Я» (2017. – 13–24 апр.) у Маріуполі дозволяє запропонувати читачам різноманітну палітру публікацій, зокрема

портретного та нарисового характеру про відомих особистостей (часто виконаних «за матеріалами інтернету», як зазначено на шпальтах видання), проблемні статті, матеріали релігійно-духовного та психологічного призначення («Сила Туринської плащаниці», «Радоница – поминальний день», «Черная быль», «Цветы живые и мертвые» тощо), що включені до розділів «Чтобы помнили», «Юбилей недели», «Женская судьба», «Звезда сериала», «Как это было», «Встреча с православием», «Женский клуб», «История из жизни» та ін. Тож на шпальтах газети поєднуються інформаційні («В центре внимания», «На слуху»), аналітичні («Общество», «Актуально»), художньо-публіцистичні жанри. Традиційні «сімейні атрибути» об'єднані в рубриках «Психология», «Советы огороднику», «Здоровая страница», «Хозяйке на заметку»; подано також «веселу сторінку», кросворди, астрологічний прогноз, оголошення про знайомства.

Більшість газет сімейного призначення, як бачимо, до «обов'язкової програми» включає публікації про здоров'я, кухню, захоплення, психологію сімейних стосунків; життєві історії, консультації фахівців, гороскоп чи астрологічний прогноз, кросворд, оголошення. Контент таких часописів свідчить про те, що редакції орієнтуються здебільшого на «жіночий сегмент» читацької аудиторії («десять заповідей дружини», «секрети економних господинь», «куточок вишивальниці» і т.д.). Для чоловіків радше призначені часописи іншого плану, де на першому місці вже не *господиня*, а *господар*: «Хозяин в доме» (хоча зазначено, що видання – «друг і порадник для всієї родини»), «Добрый gospodar», «Хозяин. Дом. Сад. Огород», «Умное хозяйство» тощо.

Деяко інший контент – не стільки поради, думки експертів чи рекомендації читачів – покладено в основу журналів для родинного кола. Це здебільшого публікації ціннісного, психологічного, пізнавально-виховного характеру.

Важливу місію виконують християнські журнали, спонукаючи замислитися над багатьма суспільними питаннями. Так, часопис «Кана» намагається поспілкуватися на важливі багатоаспектні теми (революційні події в Україні, як віднайти своє місце в житті, в чому суть української екокультури, навіщо ходити до Церкви та ін.), водночас не обминаючи болючих проблем родинного співіснування (ремонт будівки та стосунків, «інтернет – друг сім'ї чи її руйнівник?», «що робить чоловіка чоловіком?», «чи вінчання гарантує щастя?», як читання зближує родину, як розпоряджатися сімейними грошима і т.д.).

Як спецпроект видавництва «Свічадо», мета якого – «допомогти людині інтегрувати християнські цінності в щоденне життя», журнал розважливо обмірковує сутнісні питання родинної комунікації, не нав'язуючи своїх рекомендацій. Редакція не лишається осторонь гендерних стереотипів, прагне пояснити на життєвих прикладах можливість толерантного порозуміння між чоловіком і дружиною, між батьками і дітьми, між старшими і молодшими. Невипадково на обкладинку останнього номера винесено обговорення «Як ділити обов'язки у сім'ї?», щоб у інтерв'ю та життєвих розповідях, щирих зізнаннях і одвертих спогадах спростувати вкорінені стереотипи: «Заробляю гроші, ремонтую крани, забуваю цвяхи» та «Перу, прасую, готую їжу, прибираю, виховую дітей» (2017. – № 3).

Інші змістові акценти присутні на шпальтах релігійного журналу християнської родини «Діти Непорочної», заснованого 2000 р. релігійним видавництвом «Добра книга». Двомісячник має рубрики: «Місія священника», «Перлини української духовності», «Дар Марії», «Голос Марії», «Слово Пастиря», «Освячені в істині» та ін., де найчастіше йдеться про духовну історію, чудотворні ікони, паломництво, святині України та світу тощо. Авторами найчастіше виступають чоловіки: Віктор Рудь, Владика Венедикт, о. Євгеній Сьпйолек, о. Ян Білецький, Йосиф Воробець, арх. Йоан Сан-Франциський та ін. Жіноча присутність на сторінках журналу виявляється у двох рубриках «Листи читачів» / «Нам пишуть» (Анна Ш., Марія Ластовець, Твоя слуга навіки, Надія, Оксана Данилевич, Юля та ін.) і «Поетична сторінка».

Скажімо, читачі журналу впродовж 2016 р. мали нагоду почути поетичний голос Наталі Назар («Каюсь, дякую, люблю!»), Тетяни Домашенко («Моєї нації священні кольори...»), української поетеси і перекладачки, члена НСПУ Любові Бенедишин («поетичні стації душі» під назвою «Шлях до Воскресіння»).

Лише у двох номерах за 2016 р. гідно представлені жінки: в рубриці «Постаті України» Віктор Заславський присвятив публікацію «Спокуси і подвиг» поетесі й борцеві Олені Телізі (2016. – № 4). Одразу три матеріали доторкнулися до творчості та діяльності видатних жінок: Аліція Ленчевська презентована духовними записками «Час ставати у Правді», італійська візіонерка Луїза Піккаррета – уривками з книги «Діва Марія у Царстві Божої Волі», Джемма Ґатьгані (свята Римсько-католицької церкви, містик) – оповіддю з книги о. Германа Руоппольо (2016. – № 6).

На «щасливу родину» орієнтовані два журнали, засновані й редаговані, ймовірно, однією родиною: С. Я. Біленьким (засновник) та С. В. Біленькою (редактор), – «Дім і сім'я» (до 2005 р. існував у вигляді газети) та «Українська родина» (з 2015 р.). В основі їх публікацій – мова, історія, традиції, звичаї, рідна культура. На сторінках «старшого» видання присутні рубрики «Сьогодні», «Наша історія», «Краса і здоров'я», «Поради психолога», «Звичаї і традиції», «Пізнай себе» та ін. Зачином до загальної смислової філософії цих двох видань можуть бути слова зі статті «Традиції і їхнє виховне значення» С. Миханчук, де наголошено: «Людина починається з сім'ї. В сім'ї проростає коріння роду, від якого згодом проростуть стебла, квіти, плоди» (2015. – № 1).

Публікації у часописі «Дім і сім'я» здебільшого належать авторам-чоловікам (проф. В. Мицик розповів про традиції проводжання на військову службу, Я. Орion – про «голос предків», спогади дитини війни подав В. Коваленко, кандидат економічних наук Е. Добжанський розмірковував про святкування Новоліття, М. Горбоносу належить стаття «Толерантність чи повага»; редакція в кількох номерах запропонувала читачам нарис про лікарські рослини відомих фітотерапевтів, батька й сина М. та І. Носалів). Загальний підсумок авторства таких: 8 публікацій належать чоловікам, 5 – жінкам, 1 матеріал без підпису (2015. – № 1). Подібне переважання збереглося і в іншому випуску, відповідно: 9, 7 та 1 публікація. Фактично ті ж автори (деякі публікації з продовженням) присутні в № 2.

Українська звичаєва культура, трипільська культура «як первень української народної традиції», ціннісні засади родини, концепція національної єдності, мовні питання, історії з життя – це продовження тих тем, що були започатковані й частково перемандрували на сторінки журналу «Українська родина». Щоправда, тематичні наголоси тут актуальніші (спогади про Майдан, постать Степана Бендери, зростання тарифів). У глянцевою часописі присутні рубрики «Майстерність і рукоділля», «Здоров'я», «Смачного», «Сад-город» та ін. Збереглася й автура. Редакція обох журналів винагороджує своїх читачів додатками – дисками з «музичними ілюстраціями», викрійками, схемами вишивок (скажімо, до № 1 за 2014 р. подано диск «Не жди сподіваної долі» чоловічого народного хору «Чумаки», схема вишивки епізоду картини «Катерина» Т. Шевченка, викрійка сорочки в вишивкою «Дубочки» для чоловіків; до № 2 за 2013 р. – диск ансамблів «Любисток» та «Медуниця», викрійка та схема вишивки туніки).

Висновки та перспективи. Варто підкреслити: більшість сучасних періодичних видань для родини не особливо наголошують на гендерній рівності, паритетності, збалансованості подачі інформації про жінок і чоловіків, традиційно пропагуючи усталені стереотипи (краса – для жінок, сила – для чоловіків; на кухні господиня – жінка, у майстерні – чоловік; сфера культури й освіти – жіноча, наука й право – чоловічий сектор). Поінколи зміст такої преси (особливо газет) залишається однотипним: історії, поради (психолог, лікар, косметолог, шеф-повар...); кухня, сад, город, консервування; рукоділля; дитяча сторінка, програма телебачення. Власне

це здебільшого «жіночий сегмент», а не чоловіче читання. Не завжди редакції дбають про оригінальні матеріали, послуговуючись передруками з інших видань. Тож газети й журнали для родини в Україні стоять на порозі змін, переформатування, поліпшення як змістового (зокрема ціннісних орієнтирів, гендерної чутливості), так і структурного рівнів.

Враховуючи динаміку розвитку періодики для родинного кола (сімейної преси), потенціал тематичного наповнення, жанрового урізноманітнення, необхідність дотримання гендерного паритету на шпальтах газет і журналів, цей сегмент українських ЗМІ і в подальшому потребуватиме прискіпливої уваги дослідників, які б звернули увагу на здобутки та прорахунки таких медіа.

1. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. / уклад. Василь Яременко, Оксана Сліпушко. – К. : Аконіт, 1998. – Т. 4.

2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>. – Дата доступу: 19.02.2017.

3. Шевченко В. Форми візуалізації в сучасному журналі: моногр. / Вікторія Шевченко. – К., 2013. – 340 с.

4. Сучасна жіноча преса в Україні: показчик / упоряд. А. М. Волобуєва, Н. М. Сидоренко. – К., 1998. – 76 с.

5. Сидоренко Н. М. Гендерні ресурси сучасних мас-медіа : навч. посіб. / Н. М. Сидоренко, А. М. Волобуєва, Н. Ф. Остапенко. – К., 2012. – 111 с.

6. Скрипкіна О. Ю. Сучасні часописи родинної тематики (за матеріалами Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) / Скрипкіна О. Ю. // Наукові записки Інституту журналістики. – 2007. – Т. 28. – С. 73–77; Скрипкіна О. Ю. Сучасні українські часописи родинної тематики: спрямування і проблематика / О. Ю. Скрипкіна // Вісник Київ. ун-ту. Серія журналістика. – 2009. – Вип. 17. – С. 12–13.

7. Top-10 Family and Parenting Magazines [Electronic resource]. – Reference: <http://www.cision.com/us/2016/05/top-10-family-parenting-magazines-3/>. – Date of access: 10.04.2017.

«Women segment» of the Ukrainian Periodicals for Family

Sydorenko Natalya, D.Sc. (Philology), Professor,

Taras Shevchenko National University of Kyiv, The Institute of Journalism, 36/1, Melnykova St., Kyiv, 04119, Ukraine, e-mail: n.m.sydorenko@gmail.com

The unique segment of the printed mass media of Ukraine at the beginning of the XXI century is analyzed in the article, in particular popular newspapers and magazines intended for family. The main aim of the article is to define the basic parameters of the family periodicals in Ukraine, to find out the meaning of gender roles in the marked press. Periodicals (newspapers and magazines), expected for a domestic circle, that existed or still exist in Ukraine during the last years, are the main research object. These are such media, as: «Dim i simya» / «House and family», «Ukrainska rodyna» / «Ukrainian family», «Kana», «Dity Neporochnoji» / «Kids of Innocent», «Bat'ky i Dity» / «Parents and children», «Simya i Dim» / «Family and house», «Domashnij poradnyk» / «Domestic adviser», «Ty i Ya, i vsya simya» / «You and I, and all family», «Poradnytsya» / «She advises», and other. Due to the monitoring of electronic resources and catalogues (periodicals – newspaper, magazine, weekly, press, mass-media – for family were selected as a searching profile; house, family, domestic, as well as their analogues in Russian were the key words) the quantity of the press intended for family (about 100 newspapers and magazines circulated in Ukraine in the last two decades) was estimated. Preferentially some newspapers and magazines of the last years (from 2015 till the first half of 2017) were analyzed according to their typology, subject headings, gender symmetry, etc.

Key words: family periodicals, gender symmetry, audience, themes.

«Женский сегмент» украинской прессы для семьи

Сидоренко Наталья

В статье анализируется отдельный сегмент печатных средств массовой информации Украины начала XXI ст. – популярных по содержанию газет и журналов, предназначенных для семьи. Цель этой статьи – определить основные параметры периодических изданий, предназначенных для семьи в Украине, обозначить наличие гендерных ролей в обозначенной пре-

есе. Об'єкт дослідження – періодика (газети і журнали), розраховані для сімейного кола, які виходили / виходять в Україні на протязі останніх років, зокрема такі видання, як: «Дім і сім'я», «Українська родина», «Кана», «Діти Непорочної», «Батьки і діти», «Сім'я і дім», «Сімейний порадник», «Ти і я і вся сім'я», «Порадниця», «7Я» і др. Посередством моніторингу електронних ресурсів і каталогів (пошуковим профілем обрано періодику (газету, журнал, еженедельник, пресу, мас-медіа, СМІ) для сім'ї; серед ключових слів – дом, сім'я, сімейство, родня, домашній, сімейний, а також їх аналоги на українському мові) визначено кількість преси, призначеної для сім'ї (около 100 газет і журналів в Україні останніх двох десятиліть). Вибірочно проаналізовані газети і журнали недавнього часу (2015 – першої половини 2017) відносно їх типології, рубрикації, гендерної симетрії.

Ключові слова: сімейна періодика, гендерна симетрія, аудиторія, тематика.

1. Yaremenko, V., Slipushko, O. (comp., 1998), The new Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language, in 4 volumes, Aconit, Kyiv, vol. 4.
2. The Law of Ukraine «On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men», available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (accessed 05 February 2017).
3. Shevchenko, V. (2013), Visualization forms in the modern magazine, Kyiv, 340 p.
4. Volobuyeva, A. M., Sydorenko, N. M. (comp., 1998), Modern Periodicals for Women in Ukraine: index, Kyiv, 76 p.
5. Sydorenko, N., Volobuyeva, A. M., Ostapenko, N. F. (2012), Gender Resources of the modern mass media: textbook, Kyiv, 111 p.
6. Skrypkinia, O. Yu. (2007), «Modern periodicals on the family thematic (on the funds of V. I. Vernadskyj National library of Ukraine)», Scientific Notes. Institute of Journalism, vol. 28, pp. 73–77; Skrypkinia, O. Yu. (2009), «Modern periodicals on the family thematic: trends and problems», Bulletin of Kyiv University, series Journalism, is. 17, pp. 12–13.
7. Top-10 Family and Parenting Magazines, available at: <http://www.cision.com/us/2016/05/top-10-family-parenting-magazines-3/>, accessed: 10 April 2017.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2017